

IRODALOM.

Kármán Mór munkái és dolgozatai.*

1862.

A római irodalom történetének vázlata. Gymnasiumi segédkönyv. Dr. Kopp s egyéb kútfők után Kislaki Mórtól, Szeged. Burger Zsigmondnál.

1868.

Bírálat Erdélyi János «Egyetemes irodalomtörténet»-e I. füzetéről. Tanügyi Füzetek. szerk. Császár Károly. Új folyam, V. füzet.
A zsidó nép és irodalom története. Cassel D. után ford. Pest. Aigner.

1870.

Vademecum für die Praktikanten des pädagogischen Seminars zu Leipzig. Herausgegeben von mehreren älteren Praktikanten. Leipzig, Verlag für erziehenden Unterricht.

1871.

Szervezeti javaslat az egyetem bölcsészettudományi karának kebelében fennálló középtanodai tanárképződének pädagogiai szakosztályát illetőleg. Melléklet a Philologiai Közlöny 1871. évi VII. füzetéhez, újonnan lenyomatva: «A gyakorlati iskola működése. Volt tagjainak levelei. Budapest 1892».

1872.

Észrevételek a közoktatási tanács javaslatára. Magyar Tanügy 16—22, 320—323. l.

A közoktatásügyi budgetvita. Magyar Tanügy 82—87, 144—148. l.

A gyakorló iskola. Magyar Tanügy 258—263. l.

1873—1882.

Szerkesztette a «Magyar Tanügy» c. tudományos és közoktatásügyi folyóiratot; 1876-ig dr. Heinrich Gusztávval együtt.

1873.

*Módszertani értekezletek. Magyar Tanügy II. k. 65—71. l.

Középtanodai törvényjavaslat. Magyar Tanügy II. k. 42—50, 155—164. l.

* E jegyzéket 1896-ig maga Kármán Mór állította össze. 1896-tól máig dr. Kármán Jozsefn egészítette ki, de nem vett bele néhány, Kármán által is mellőzött névtelen közleményt. Nyomatásban ugyan nem jelent meg, de legalább itt említést kíván K. magántanári dolgozata: *Über die Ableitung der praktischen Ideen und über die Lust als ethisches Princip.* Ez az értekezés a herbartisták évi közgyűlése számára készült 1870-ben s kéziratban volt alapja a magántanári képesítésnek.

A csillaggal megjelölt dolgozatok megjelentek a «Pädagogiai dolgozatok»-ban.

- Tantervtanulmányok.** Magyar Tanügy II. k. 263—266, 401—406. 1.
A néptanítók nyugdíjazása. Magyar Tanügy I. k. 28—294.
A tanárképezde gymnasiumának tankönyvei. Magyar Tanügy II. k. 551—553.

1874.

- A tanárképezde gymnasiumának tankönyvei: I. Magyar olvasókönyv középtanodai használatra.** Budapest, Aigner. (2. kiadás 1875, 3. kiadás 1877, 4. kiadás 1879. Eggenberger.)
A tantervek elméletéhez. Magyar Tanügy III. k. 97—103. 1.
 *Az új gymnasiumi tantervjavaslat. I. Történelem. II. A nyelvek. Magyar Tanügy III. k. 289—304, 391—402. 1.
 **Psychológiai irányok.* Magyar Tanügy III. k. 717—727. 1.
 Hivatalos munkálatok: *Az új tantervjavaslatok. Magyar Tanügy III. k. 1—24.
 *A közoktatásügyi tanács jelentései rólok. Magyar Tanügy III. k. 481—493, 648—679.

1875.

- Magyar olvasókönyv középiskolai használatra. II. rész.** Bpest, Eggenberger. (2. kiadás 1880, 3. kiadás 1883.)
Herbart és Lubrich. Magyar Tanügy IV. k. 81—115, különlenyomatban Bpest, Aigner.
A tanárképzés reformja. Magyar Tanügy IV. k. 624—627.
 Hivatalos munkálat: **Emlékirat a közokt. tanács ügyében,** Magyar Tanügy IV. 455—467.

1876.

- Magyar Olvasókönyv. III. rész.** (2. kiad. 1883.)
Havi szemle. Magyar Tanügy V. k. 32—45., 134—140., 458—465. 1.
 Hivatalos munkálat: **Az új középiskolai rendtartás.** Magyar Tanügy V. 425—433.

1877.

- *A *paedagogia* alapvetése. I. Az erkölcsi feladat. Magyar Tanügy VI. k. 1—9. 1.
Bírálat «A népiskola módszertana. Dr. Dittes után szerkesztették Gyertyánffy István és Kis Áron» c. műről. Magyar Tanügy VI. 92—107. és 209—219. 1.
 Hivatalos munkálat: **Módszerez értékezetek középiskoláinkban.** Magyar Tanügy VI. 174—176.

1878.

- Közoktatásügyi törvények és rendeletek tára.** Az 1868. év óta 1877. év végéig közrebocsátott és a népoktatásra vonatkozó törvények, min. rendeletek, tantervek és szabályzatok gyűjteménye. Hivatalos adatok nyomán. Budapest. Eggenberger.
 *A *paedagogia* alapvetése II. A nevelés munkája. Magyar Tanügy VII. 14—24.
Boeckh és a philologiai tanítás. Magyar Tanügy VII. 24—31.

Fordítások: *Renan, A természeti és a történeti tudományok.* Magyar Tanügy VII. 1—14. l.

Berthelot, Az ideális és a pozitív tudomány. U. o. 65—80. l.
Purkinje, A gymnasiumok reformja, tekintettel a természeti tanulmányokra és egy ciklikus oktatási rendszer rövid ismertetésére. U. o. 80—94. l.

Lazarus, A nyelv és paedagogiai jelentősége. U. o. 313—324. l.

Hivatalos munkálatok: **Az orsz. közoktatási tanács felterjesztése a középisk. tanárképzés tárgyában.** U. o. 414—425.

Az orsz. közokt. tanács jelentése a középiskolákban használt tankönyvek tárgyában. (Történet, Magyar nyelv, Német nyelv) U. o. 225—245. l.

1879.

Fordítás: *Matthew Arnold, Iskolai tanulmányok.* Magyar Tanügy VIII. 129—138. l.

Hivatalos munkálatok: **A közoktatásügyi tanács véleményes jelentése az egyetem bölc. karának a tanárképzést illető javaslata tárgyában.** Magyar Tanügy VIII. 111—126. l.

**Gymnasiumaink újjászervezése. (Általános utasítás. Utasító észrevételek a magyar, latin, görög, német nyelv és történet tanításához.)* Magyar Tanügy VII. 177—199, 280—319, 368—394. l.

Világtörténet rövid előadásban. Felsőbb népiskolai intézetek, kül. polgári iskolák számára. Freemann Edward után angolból. Budapest, Eggenberger.

1880.

**A történeti fejlődés útja; a történeti élet első foka.* Magyar Tanügy IX. 14—27. l.

Fordítás: *Lotze, A philosophia az utolsó negyven évben.* Magyar Tanügy 1—13, 204—209. l.

Hivatalos munkálat: **Utasító észrevételek a földrajz, természetrajz, matematika, rajzoló mértan és szabadkézi rajz tanításához.* Magyar Tanügy IX. 61—66, 140—141, 151—168, l.

1881/2.

**Pro domo. A magyar irodalmi tanítás olvasókönyveiről.* Magyar Tanügy X. 84—87, 196—201, 296—303, 406—412. l.

Válasz dr. Hunfalvy János egyet. tanár úrnak. Magyar Tanügy X. k. 75—83. l.

Fordítás: *Jules Simon, A tudomány hatása.* Magyar Tanügy X. 1—10. l.

1883.

**Visszapillantás gymnasiumi tantervünk történetére.* Magyar Tanügy XI. 329—352, 449—471. l.

1884.

A philosophiai tanulmányok alapvonalai. I. Logika és a philosophia encyklopaediája. Lotze Hermann diktatuma. Fordítva és jegyzetekkel ellátva. Budapest, Athenæum.

*A korszerű hitoktatás elvei. Magyar-Zsidó Szemle.

1885.

A nevelés elméletének története. Bevezető tanulmány. Irta *Browning Oszkár*. Angolból. Könyvészeti és életrajzi jegyzetekkel ellátott átdolgozás. Budapest, Athenæum. (2. kiadás 1907. Eggenberger.)

1886.

Philosophiai propædeutika. A psychologia és logika vázlata. Joly H. párisi egy. tanár után franciából. Budapest, Eggenberger.

1887.

A philosophiai tanulmányok alapvonalai II. Psychologia. Lotze Hermann diktatuma. Budapest, Athenæum.

1888.

Középiskolai tantervek. A főbb államok középfoku tanterveinek rendszeres egybeállításása. I. Ausztria, Németország, Franciaország és Olaszország gymn., reálgymn. és lyceumi tervei. A tanárképző int. főgymn. értesítőiben és külön: Budapest, Eggenberger.

**Ünnepi beszéd a gyak. főgymn. épületének felavatása alkalmából.* A tanárk. int. gyak. főgymn. értesítőjében.

1889.

Képes ABC. — Magyar Gyermekekönyv, első olvasási gyakorlat. Mondókák, versikék, mesék, dalok 4—6 éves gyermekek számára. Budapest, Eggenberger.

*A görög nyelv kérdése. A közokt. tanács számára készült véleményes jelentés. Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny. XXIII. 4. szám.

1890.

Görög és római államrégiségek. Dr. James Gow műve után. Budapest, Eggenberger.

Beispiel eines rationellen Lehrplans für Gymnasien. Sammlung pädag. Abhandlungen, herausgeg. von Dr. O. Frick und H. Meyer, Halle, Waisenhausbuchhandlung; később szerb nyelven *Sevic Milan* fordításában. Belgrad, 1896.

A tanárképzés ügye hazánkban. Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny XXIV. 517—528. l.

Két fejezet egy általános pädagogiából, előadások alapjául (A pæda-

gogia alapjai és felosztása s A vezetés elvei). A tanárk. int. gyak. főgymn. értesítője.

1891.

*Az oktatás és tanterv elméletéhez. Egy fejezet az általános pädagogiából. A tanárk. int. gyak. főgymn. értesítője,

Aesopus. Tanulságos mesék. Színes fametszetű ábrával. Budapest, Eggenberger.

1892.

Francia tündérmesék. (Contes de fées.) Forgó bácsi könyvtára. Budapest, Eggenberger.

*A testi nevelés feladatai. (Áttekintés.) Magyar Pädagogia I. évf. 3. sz.

*Az erkölcsi nevelés feladatai. (Áttekintés.) Magyar Pädagogia. I. 5. sz.

Egy tudós koryphæus. Élet után ismerteti és tudós köreinknek, akadémiánknak, egyetemnek figyelmébe ajánlja Plagiosippus. Budapest, Révai Leó.

A tudós koryphæus válaszában igazságot szolgáltat Plagiosippus. U. o.

A tanárképzésről. Közgyűlési előadás. Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny. XXV. k. 67—74. l. és 93—96. l.

1895.

*A tanárképzés és az egyetemi oktatás. Pädagogiai tanulmány. (Melléklet: A budapesti tanárképző int. szervezetére vonatkozó munkálatok és ügyiratok.) Budapest, Eggenberger.

A tanárképzés és a német philosophiai karok. (Mutatvány az előbbi műből.) Magyar Pädagogia IV. 145—161.

1896.

Ünnepi beszéd a gyak. főgymn. milleniumi ünnepén. A tanárk. int. gyak. főgymn. ért.

A középiskola tanulmányi rendje. Tanügyi kongresszusi előadás. Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny XXX. évf. 157—161, 173—175, 189—192. l. — Később «A közoktatás egysége és a tanulmányok szervezete» c. műben. Budapest, 1911.

* A pädagogia helye a tudományok sorában. Tanügyi kongresszusi előadás.

A népiskola szervezete s tanulmányi rendje, különös tekintettel a fővárosra, Magyar tanítók kaszinója 1896 dec 5., 9—14. l.

1897.

Die Organisation des höheren Unterrichts in Ungarn. Handbuch der Erziehung und Unterrichtslehre für höhere Schulen, herausgeg. von A. Baumeister, München.

1898.

*Adalékok a gymnasiumi oktatás elméletéhez. Összeállította dr. Waldapfel János.

1903.

- Közoktatásügyünk egységes szervezetéről.** (Alapvető gondolatok.) Felolvasás a gyak. főgymn. egyesületben. Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny XXXVII. 253—255.
- Adalékok a tanárképzéshez.** (Levél a szerkesztőhöz.) Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny. XXXVII. 240—246. 1.

1904.

- Az érettségi vizsgálat fejlődése a külföldön.** (Előadás a budapesti tanári körben.) Orsz. Középisk. Tanáregy. Közlöny. XXXVII. 453—465, 589—596. 1.)
- A felekezeti oktatás és az állam részvéte a népiskola szervezésében.** Budapesti Szemle CXIX. k. 161—198. 1., 338—377. 1.; CXX. k. 71—109. 1. Megjelent később függelékkal bővítve mint a *Közoktatásügyi Tanulmányok* I. kötete. Budapest, 1906. Franklin.
- Vélemény a tanítók képzése és képesítése tárgyában a népoktatás egész körét tekintve.** Magyar Tanítóképző XIX. évf. 30—38. 1.

1905.

- Az ember tragédiája.** (Elemző tanulmány.) Bp. Szemle CXXIV. k. 57—115. 1.
- Előadás a Társadalomtud. Társaság vitaülésein a középiskolai kérdésről.** Gyorsírói jegyzet alapján. A Huszadik Század Könyvtára. 12. I. k. 239—265. 1.

1906.

- ***Népoktatásunk szervezése és újabb törvényhozás szükségé.** Bp. Szemle CXXVII. k. 333—374. 1., CXXVIII. k. 47—69, 238—268, 379—388. 1. Megjelent mint külön munka X + Y-től. Budapest, 1906, Eggenberger.
- Teendők a középfokú oktatás (felső népiskola, polgári iskola, gymnasium, reáliskola) terén.** Magyar Pædagogia XV. 617—642. 1. Később különnyomatban függelékekkel. Budapest, 1907, Eggenberger.
- ***Feminismus és paedagogia** Elnöki megnyitó a M. Pæd. Társaság XIV-ik közgyűlésén. Magyar Pædagogia XV. 114—126.
- Állam és egyház viszonya a magyar népoktatásügy körében.** Népművelés I. évf. 1. k. 21—33. 1.
- Másodfokú közoktatás rendje Európa különböző államaiban.** Népművelés I. évf. 2. k. 355—371. 1.
- Törvénytervezet. Előadói javaslat az egyetemek kérdésében.** Dr. Csorba Ferencsel együtt. Budapest, Márkus Samu nyomdája.

1907.

- A magyar egyetemek kérdése.** Bp. Szemle CXXXI. k. 161—189. 1. — Később «A közoktatás egysége és a tanulmányok szervezete» c. kötetben (1912).

1908.

- Egy kis történetfilosófia.** Bp. CXXXV. kötet, 1—29. l.
- Die Klassifikation der Wissenschaften.** (Előadás a heidelbergi nemzetközi filozófiai kongresszuson.) — Később Ung. Rundschau 1912. I. 337—396. l.: *Das System der Wissenschaften.*
- Dialektik der ethischen Ideen.** (Előadás a heidelbergi nemzetközi filozófiai kongresszuson.) Bericht ü. den III. intern. Kongress für Philosophie zu Heidelberg. 928—940. l. Később: Ung. Rundschau. III.
- Aufgaben der sittlichen Erziehung.** Papers on moral education London 1909. 23—29. l. Később Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik 1909. Jahrgang XVI. Heft 7. 280—285. l.
- A nevelés célja és feladatai.** Emlékkönyv dr. Beöthy Zsolt tiszteletére, 591—505.

1909.

- Pädagogiai dolgozatok rendszeres összeállításban.** 2 kötet. Budapest, Eggenberger. Különlenyomatok e mőből:
Denkschrift über die Erziehung der Herren Erzherzoge von Oesterreich. Budapest, 1910, Eggenberger.
A nevelés feladatai. Adalékok a gymn. oktatás elméletéhez. Budapest, 1914, Eggenberger.

1910.

- Közköztatásügyünk politikai vonatkozásai.** Előadás a M. Pæd. Társágban. Magyar Pæd. XIX. 465—479. l., továbbá Indítványok ehhez az előadáshoz 363—364. l.
- Közköztatásügyünk szervezeti fogatkozásai.** Emlékkönyv Alexander Bernát hatvanadik születése napjára. Bpest, 1910, 314—324. l.
- Pädagogiai dolgozatainak bemutatása.** M. Pädagogia XIX. k. 62—63. l.

1911.

- Das System der ethischen Ideen und die Entwicklung der Sittlichkeit.** Atti del IV. congresso internazionale di Filosofia. Bologna, 1911, III. k. 64—74. l. — L. Jb. d. Vereins für wiss. Päd. 44. k. 36—48. l.
- Hozzászólások és a kongresszus bezáró ülésén tartott beszéd.** U. o. I. k. 138—139. l., 329—331. l.
- Felekezetiég, nemzetiség, társadalmiaskodás és a magyarság érdeke.** Előadás az Orsz. Középisk. Tanáregyesület választmányi ülésén. O. K. T. K. 44. évf. 593—612. l.
- Lőw Lipót emlékezete. Alkalmi beszédek.** (Ünnepi beszéd Lőw Lipót születésének 100. évfordulóján, «Nemzeti és Felekezeti Élet», az I. M. I. T. milleniumi díszülésén s «Az isteni hit ereje» zsinagógiai beszéd 1869-ből.) Budapest, Singer és Wolfner.
- A közköztatás egysége és a tanulmányok szervezete.** Alkalmi fejtegetések. Budapest, Eggenberger.
- Közköztatásunk multja.** (Közköztatásügyi Tanulmányok II.) Budapest, Franklin. E mű részletei előbb a Budapesti Szemlében:
 a) Közművelődésünk fejlődése a szatmári békéig. CXLV. k. 28—69. l.

- b) Közoktatásunk országos szervezésének nehézségei a XVIII. században; CXLV. k. 218—239. l., 394—429. l.
 c) A nemzeti nevelés eszméjének kialakulása 1848-ig; CXLVII. k. 48—74. l., 209—232. l., 363—392. l.
 Később német nyelven l. *Ungarisches Bildungswesen*.

1912.

Ethisch-historische Gesichtspunkte zur Theorie des Lehrplans. Mémoires présentées au deuxième congrès international d'éducation morale. III. r. 593—600. l., később megjelent Jahrbuch des Vereins für wissenschaft. Pädagogik 1914. 46. k. 166—183. l.

1914.

A műveltség első theoretikusa. Isokrates. Egyetemi előadások nyomán. Közműveltség 1. sz.

A zsidóság hivatása és a rabbiság feladata. Mult és Jövő IV. évf.

1915.

Ungarisches Bildungswesen. Eredetileg W. Rein: «Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik II. Aufl.» számára készült munka; megjelent a vallás- és közokt. miniszterium megbízásából.

1916.

A sophisták és Sokrates. Utolsó egyetemi előadása 1915 okt. 12-én. Hagyatékából kiadta a Magyar Közművelődés, 1916.

VEGYES.

Kármán Mór egyetemi előadásai 1872/1915.

1871/72. tanév. II. félév. A methodika alapelvei.

1872/73. I. 1. Etika, mint a politika és pedagógia alaptana (a tanárképzőben; 4 óra). — 2. Az iskolaügy elmélete, különös tekintettel a középtanodai oktatásra (a tanárképzőben).

II. 1. Az iskolaügy elmélete (folytatva; 1 óra). — 2. Az oktatás pszichológiai alapjai (2 óra).

1873/74. I. 1. A pszichológia elemei (3).

II. 1. Az oktatás pszichológiai alapjai (2). — 2. A görög filozófia története (gyakorlatok a tanárképzőben; 2).

1874/75. I. 1. Etika, mint a politika és pedagógia alapja (4). — 2. A tudományos kutatás módszerei (2).

II. 1. Logika, főleg a tudományos kutatás módszerei (2 óra előadás, 1 óra repetitorium; utóbbi egyedül a tanárképző elsőéves tagjai számára). — 2. Etika, mint a pedagógia alapja (2 óra előadás,